

EURÓPA: ÉLET VAGY HALÁL

POGRÁNYI LOVAS MIKLÓS

Cselekvése-gondolkodása közben a konzervatív ember kritikának van kitéve, vitára kényszerül. A nyugati kultúrkörben azonban jelenleg nem gyümölcsöző erkölcsi kérdésekről vitát folytatni. Mindenekelőtt azért, mert erkölcsi fogalmaink – különösen a kötelességre vonatkozóak – egy olyan korban születtek, melyet a kereszténység dominált, és e szavak abban a világban bírtak valódi jelentéssel.¹ Erkölcsi kifejezéseinket azonban mára a haladó gondolkodók új jelentéssel töltötték meg. Morális természetű vitáink ennek megfelelően lezárhatatlanok: nem csak abban az értelemben, hogy nem érnek véget, de elvileg sem lehet bennük nyugvópontonra jutni. E jelenség neve a versengő érvrendszerek fogalmi összemérhetetlensége.² Köznapi nyelven ez annyit tesz, hogy a vitában résztvevő felek érveiket más-más szellemi ingatlanra építik. Egy szocialista vagy liberális világnézet más előfeltevésekre épül, mint a keresztény – és ezen előfeltevések között nem választhatunk racionális alapon. Ha pedig ez így van, akkor *a legfontosabb politikai kérdésekben – mint az életvédelem – nem szükséges fenntartani az igényt a kompromisszumra, hanem vállaltan intoleránsnak kell lennünk: a politikai küzdelmek terepén egyszerűen le kell győzni a másként gondolkodókat – a győztes pozíciót pedig állandósítani kell. Az ártatlan élet védelme ugyanis feltétlen, tehát nem tehető vita tárgyává.* Taktikai okokból kifolyólag természetesen jövedelmező lehet vitát folytatni, ám ennek célja kizárólag a más véleményen meglévők meggyőzése lehet, semmiképpen sem valamilyen kompromisszumos megoldás keresése.

KERESZTÉNY KONZERVATIVIZMUS

A kereszténység vallás, és mint ilyen, a teljes életünk keretét szolgál. Meghatározza a metafizikai gondolkodásunkat, értelmet ad létezésünknek, tehát ontológiája van. A Szentírásból egyértelmű antropológia vezethető le, és etikai gondolkodásunk alapelvei is a Bibliából származnak – jóllehet a görög–római klasszikus gondolkodás sajátos szűrőjén keresztül értelmezzük azokat. A kereszténység kultúrát teremt, s e kultúrának önálló struktúrája van az ortodoxia, a katolicizmus és a protestantizmus történelmi formájában. E kultúrába való beágyazottságunk nem döntésünk függvénye: beleszületünk, nyelvi kódjai beépülnek gondolkodásunk háttérébe. Egy másik kultúra megértése (különösen Ázsia vagy Afrika nem-keresztény területein) csak akkor lehetséges, ha évtizedeket élünk tagjai között és átlag feletti nyitottsággal, tudásvággyal rendelkezünk. A nyugati civilizáció legfontosabb pillére tehát a kereszténység, és emellett a görög–római művelődés, amelyhez harmadikként hozzájárul a modern kor tudománya. Ez utóbbi azonban sokkal szorosabb kapcsolatban van a kereszténységgel, mint gondolnánk – a modern európai tudomány sem képzelhető

1 Vö. G. E. M. ANSCOMBE: *Modern Moral Philosophy*. *Philosophy*, 1958/január.

2 Alasdair MACINTYRE: *Az erény nyomában*. ford. BÍRÓNÉ KASZÁS ÉVA, Osiris, Bp. 1999.

el a skolasztika tudományoszménye és a középkori egyetemek tudományos-vezetési gyakorlata nélkül.

Az „ideológia valláspótlék” (Molnár Tamás): akkor jelenik meg, amikor a vallás bármilyen okból már nem képes betölteni társadalmi szerepét. Az ideológia minden esetben vallásos jelleget ölt, hívő odaadást követel meg követőtől. Az ideológia hiányos világmagyarázat, elfogadása végső soron irracionális: jelentős részben hagyományon, megszokásokon, hiteken, félelmeken, lelkiismeret-furdaláson és egyéb érzelmeken alapul. Az ideológiákat mindezért „politikai teológiának” is nevezhetjük.³ Kiváló például szolgának erre a szocializmus különböző válfajai, amelyek tele vannak keresztény reminiscenciákkal (ez igaz mind az internacionalista, mind pedig a nemzeti szocializmusra). A kereszténységnek tehát nincs szüksége ideológiára, mert ha ideologizál, azzal öncsonkítást hajt végre – lemond teljességéről. *A kereszténységnek azonban szüksége van politikai formára.* Olyan közvetítő közegre, amely a hívők közösségét összekapcsolja a vallásban kinyilatkoztatott első elvekkel. E közvetítő közeg segít eligazodni a politika világában, és választási lehetőséget kínál fel a temporális problémákra. A vallással szemben a politikai forma térbeli struktúra, időben értelmezhető távlat: intézményesültség, eszközrendszer, technika, vagyis mindaz, ami az emberi cselekvés evilági kerete. A keresztény ember tudja, hogy létének célja az üdvösség, és számára útravalóul első sorban az egyház bölcsességének kétezer éves tárháza szolgál.

A rendszeres teológia és a hétköznapi cselekvést szabályozó gyakorlati etikai tanítás között bontakozik ki az a gondolatrendszer, amely a közbülső absztrakciós szintet foglalja el. E nézetrendszer akkor felel meg céljának, ha alapelvei visszavezethetők a krisztusi tanításra, ugyanakkor a hétköznapi politikai

cselekvés számára is irányt ad. E nézetrendszer a nyugati kereszténység és az ortodoxia világán belül a konzervativizmus, mégpedig helyes formában: a keresztény konzervativizmus nem réved természetlenül a múltba, hanem tanul belőle. Nem retteg a jövőtől, hanem alakítani akarja. Nem undorodik a jelentől, hanem lubickol benne. A keresztény konzervatív ember ugyanis ünnepli a Létet: nem veti meg a földi örömeit, hanem kiélvezi az élet minden pillanatát, és úgy

valósítja meg a szeretet parancsát, hogy maga is örömet leli benne. A keresztény konzervatív elenged mindent, ami elavult; megóv mindent, ami érték, és kíméletlen támadást intéz az ellen, ami az értékeinek elpusztítására tör. Helyes felfogásában a konzervativizmus a kereszténység politika formája⁴

A konzervativizmus célja a kereszténység megóvása, evilági kiteljesedésének elősegítése – röviden: a keresztény kultúra védelme (Christopher Dawson). Feladata úgy alakítani a közéletet, hogy a hívek számára lehetővé tegye hitük megélését: megóvja őket a krisztusi tanítással ellentétes cselekedetektől, kísértésektől és mulasztásoktól. Segít elkerülni az embertelen döntéseket, és nem akadályozza a tisztas boldogulást.

A konzervativizmus pragmatikus céljait és eszközeit a lokális adottságok jelölik ki, melyek koronként, nemzetenként, sőt olykor tájegységként változnak. (A székely ember konzervativizmusa például egészen más karakterű, mint egy budai polgáré, de végső soron ugyanarra irányul.) A térben és időben különböző alakot öltő problémákra a válaszokat a *morális képzelet* segítségével ragadjuk meg. A morális képzelet vagy *erkölcsi képzelőerő* az a képesség, melynek birtokában az időlegest összekötjük az örökkévalóval – más megközelítésben: a végső alapelveket gyakorlati feladatokra bontjuk önmagunk számára. A morális képzelet segítségével választunk jó és rossz, helyes és helytelen, megvalósítható és kivitelezhetetlen között. *A morális képzelet a politikai döntéshozó gyakorlati bölcsessége*, mely a hittételek ismeretén, valamint filozófiai, történelmi és művészeti pallérozottságon alapul.

³ NYIRKOS Tamás: *Politikai teológiák*. Typotex, Bp. 2018.

⁴ A konzervativizmusnak léteznek olyan változatai, melyek nem hivatkoznak a kereszténységre, vagy csak közvetve gyökereznek benne. Az ilyen konzervativizmus azonban nem kellően megalapozott, ezért sérülékeny. Meg kell említeni továbbá, hogy a konzervativizmus természetesen jelen van a keresztények lakta területek kívül is, például Japánban.

a konzervativizmus a kereszténység politika formája

Van egy abszolút érték, melyet nem tehetünk kultúra függvényévé: ez az emberi élet értéke. A konzervatív politika elsőrendű feladata tehát az élet védelme – ez megelőzi minden egyéb kötelességét. A konzervatív belátáson alapuló politika ennek megfelelően olyan jogrendszert tart fenn, amely védi az életet. Képes megőrizni azon vívmányokat, melyek az élet védelmében születtek, és képes megakadályozni a fellazításukra irányuló kísérleteket a politika, a média, a tudomány világában, valamint az élet egyéb területén. A konzervatív politika problémafelvetései a nagy politikai ideológiák térnyerése folytán keletkeznek. A fő kihívások: 1) az élete kezdete és vége fölötti döntés kézbevétele; 2) a család és természetes közösségeink veszélyeztetése; illetve 3) a transzhumanizmus, mely e problémák új kerete és egyúttal lehetséges jövőnk is.

Rekonstrukció alatt –
Krisztus-szobor Budapesten, 2020
(Goór Attila felvétele)

AZ ÉLET KEZDETE ÉS VÉGE

A liberalizmus elhitette az emberi egyénnel, hogy korlátlan ura saját sorsának. A klasszikus szerzők még hangsúlyozták az erkölcsi autonómiával járó felelősséget, ez azonban mára elsikkadt: a kortárs európai egyén minden élvezetet maximalizálni akar, ám ezzel egy időben a felelősséget elhárítja magától, és arra tart igényt, hogy az állam (*ad absurdum* az Európai Unió) gondoskodjon problémáinak megoldásáról. A korlátlan individualizmus csaknem megkérdőjelezhetetlen dogmává vált: az európai ember egyre inkább azt gondolja, kezébe veheti az emberi élet kezdeti és végpontjának kijelölését is.

A művi terheességmegszakítás egyidős az emberiséggel. Európában a kereszténység felvételével sem szűnt meg a gyakorlata – noha az általános jogi tilalom és az erkölcsi megőrzés okán visszaszorult. A liberalizmusra, illetve a szocializmusra épülő szekuláris államok azonban megszüntették az emberi élet jogi védelmét, és leoldották az utolsó lelkiismereti béklyót is. A kommunizmus hasonló pusztítást végzett az emberek lelkében: Magyarországon 1956-ban legálissá tették a magzati élet kioltását (ugyanazt a folyamatot a nyugat-európai szóhasználat „liberalizálásnak” nevezi), s ekkor a magzatgyilkosságok száma ugrásszerűen emelkedni kezdett: 1959-ben már megelőzte a szülések számát, 1968-ban átlépte a kétszáz ezres határt. A diktatúra bukásáig körülbelül 5 millió magyar élet ért erőszakos véget az anyaméhen belül. 1990 után a helyzet fokozatosan javulni kezdett. Az abortuszok száma fokozatosan csökkent, de a baloldali kormányok alatt (1995–96, 2008) mindig volt megtorpanás, és valamelyest romlott a helyzet.⁵ Az elmúlt tíz évben azonban folytatódott a mérséklődés, és a 2019. évben már rekord alacsony volt a magzatelhajtások száma.

Jelenleg az abortusz megítélése tekintetében az alábbi összefüggés figyelhető meg: az egykori vasfüggöny keleti oldalán élő népek sokkal inkább életpártiak, mint a nyugatiak. A legkonzervatívabban az ortodoxok keresztények: Belarusz, Grúzia, Moldovai Köztársaság, Oroszország, Ukrajna. A leginkább életellenesek pedig azok a Benelux és a skandináv országok, ahol már elfogadták az aktív eutanáziát, vagy éppen kövezik számára az utat.

Itt kell megemlíteni, hogy az emberi élet végének önkényes kijelölése újkeletű jelenség (ártatlan emberélet kioltásáról beszélünk, nem-háborús körülmények között). Az aktív eutanázia – más szóval kívánatra ölés vagy öngyilkosságban közreműködés – sosem volt általános jelenség az európai kultúrkörben,⁶ noha elszigetelt szokásokat megfigyeltek Európa több pontján (magyarországi viszonylatban közismert példa a torjai Bűdös-barlang, illetve a 20. században a „tiszazugi arzénos asszonyok” története, akikre le is sújtott a törvény). A kereszténység politikai dominanciájának idején fel sem merülhetett a kérdés, a reneszánsz idején fedezik fel ismét, és kezdenek el érvelni mellette – jellemzően a haladó, utópista gondolkodók (Morus Tamás, Francis Bacon). Jelenleg az eutanáziát illetően a Benelux államok a legéletellenesebbek.⁷ Őket követik a németajkú országok: Németország, Ausztria és Svájc.⁸

Szokták mondani, hogy ha végigtekintünk Európa történetén, arra a megdöbbentő felismerésre juthatunk, hogy az emberéletek millióit kioltó tömeggyilkos rezsimek kevesebb kárt tettek az emberi lélekben, mint a liberális demokrácia étellel kapcsolatos felfogása. A tömeggyilkosságokat megalapozó eszmerendszerek megtagadták Európa kétezer éves erkölcsi rendjét, szemétre hányták a keresztény kultúrát, elutasították erkölcsi tanítását és teljes értékrendjét. Milliósámra küldték a halálba a meghódított országok lakosságát, ám az emberi lélek mélyéig mégsem hatolhattak el – ez csak annak az ideológiának sikerült, amelyik az egyén teljes felszabadítását állította a középpontba.

TERMÉSZETES KÖZÖSSÉGEINK

Az Európai Unió soha nem látott mértékű korrupciót intézményesít, működése több szempontból is demokrácia-deficitese. A bürokraták a tagállami befizeté-

5 <https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001b.html>

6 Az ókori görög, illetve római joggyakorlat nem ismeri az „eutanázia” vagy „halálba segítés” fogalmát, jölehet az öngyilkosság megítélése változó. „A Lex Cornelia (Kr. e. 1. sz.) bűncselekménynek nevezi az öngyilkossághoz való megegyezést. Ezért el kell ítélni azt az orvost, aki a beteget öngyilkossághoz segíti. Mindezt alátámasztja a hippokratészi eskü ismert mondata: »Senkinek sem adok halálos gyógyszert, erre vonatkozó tanácsot sem adok.« Viszont a hippokratészi művekből kiolvasható, hogy a gyógyíthatatlan betegek kezelése abbahagyható – ennek határait az orvosi »művészet« határozza meg.” JOBBÁGYI Gábor: Eutanázia. *Magyar Szemle*, 2006/5–6.

7 *Eastern and Western Europeans Differ on Importance of Religion, Views of Minorities, and Key Social Issues.* <<https://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-on-importance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/>>

8 Mindenféle túlzás nélkül kijelenthetjük, hogy Európa legéletképtelenebb országa Belgium: államként működésképtelen, a belgák nem büszkék a nemzeti kultúrájukra sem, és rendkívül elfogadók az azonosneműek házasságát és a muzulmánok bevándorlását illetően. Belgium nagyvárosait élethetlenné tették az integrálatlan bevándorlók, Brüsszelt drámaian sújtotta a terrorizmus, 2014-ben pedig zöld utat kapott a gyermek-eutanázia is. Mélyen szimbolikus, hogy ott található az Európai Unió székhelye is.

sekből deviáns, kultúraellenes magatartásokat népszerűsítene, ezen felül támogatják a migrációt. A politikai korrektség jelentősen megnehezíti a valós problémákról szóló őszinte beszédet, ugyanakkor messze nincs totális központi cenzúra és nyílt elnyomás, mint például Kínában. A természetes közösségeink megsemmisítésére és a központilag irányított kollektivisták társadalom létrehozására irányuló nyílt fenyegetés nem bizonyítható – jöllehet az erre irányuló erőfeszítések érzékelhetők. Európában azonban nincsen olyan számottevő politikai erő, melynek deklarált célja totális diktatúra létrehozása volna. Természetes közösségeink mégis veszélyben vannak – csak a fenyegetés más formában jelentkezik, mint amit a 20. század során megszokhattunk. Az ellenség okos: nem az előző háborút akarja megnyerni, hanem a következőt.

A család az emberi társadalom alapvető egysége – vérségi alapon létrejövő érzelmi, gazdasági közösség, a kultúra átörökítésének első számú közege (amint T. S. Eliot is írja *A kultúra meghatározásában*). Koronként, kultúrkörönként eltérő jogi kötelek, létszámbeli különbségek jellemzik. Funkciója azonban minden esetben a fizikai, érzelmi és gazdasági biztonság szavatolása, utódok nemzése és közös felnevelése, s egyúttal az idős és az elesett rokonokról való gondoskodás helye is; vagyis a szocializáció első számú közege.⁹ A család gazdasági egység is, mely a végső elosztás helye.¹⁰ A család felszámolása az utópisztikus politikai irodalomban már a kezdetekkor megjelent (Platón), majd a reneszánsz idején merült fel ismét (Campanella). A család elleni első átfogó támadást a szocialista gondolkodók indították, akik úgy gondolták, hogy a magántulajdon felszámolásával a burzsoá társadalomnak ez az alkotóeleme is meg fog szűnni. E gondolatokat leghatásosabb formában Engels (*A család, a magántulajdon és az állam eredete*) fejtette ki. Noha a család elleni jelenlegi támadás szisztematikus, többnyire nem nyílt formában zajlik. A liberalizmus és a neomarxizmus bizonyos irányzatai azonban egymásra találtak az identitáspolitikában: a társadalmat immár nemcsak egymáshoz lazán kapcsolódó egyénekre kívánják szétzilálni, hanem magának az emberi személynek a fogalmát is szétbontják.

A család meggyengülésének természetesen nem csak ideológiai okai vannak. Az ipari társadalom munkaerővé tette a nőt, és a szebbik nem gazdasági önállósodása legyengítette a család belső kohézióját. A jóléti állam ezzel egyidőben magára vállalt számos olyan funkciót, amit korábban a család hordozott (idősek, elesettek, betegek gyámolítása, ápolása, takarékoskodás) – ezért az egyre kevésbé szolidaritási közösség.

A 21. századi fiatalok és fiatal középkorúak rettegnek az elköteleződéstől: túl sokat kínál nekik a világ, nehéz választani. Túl sok borzalomról értesülünk, és a médiahorror fehérzajában nem tudunk örülni annak, hogy alapvető szükségleteinket ma sokkal könnyebb kielégíteni, mint mondjuk hetven évvel ezelőtt. Rettegve gondolunk arra, hogy albertben éljünk tartósan, vagy ingáznunk kell a munkahelyünkre. Csökken a házasságok száma, megkötésük időpontja kitolódik. Ennek megfelelően csökken a születések száma is. Pedig a családalapítás nem tisztán magánügy, hiszen a társadalom fenntartását is szolgálja, amely egy örökkön fennálló szövetség a még meg nem született, a most élő és a már elhunyt generációk között. E funkciója nem jogi, hanem erkölcsi és politikai kötelesség, amelyet kikényszeríteni nem lehet, motiválni annál inkább. A konzervatív politikának e tekintetben radikálisnak kell lennie: bártan, ha úgy tetszik, forradalmi eszközökkel kell hozzányúlni a munkaügyi és oktatási rendszerhez. Mindent meg kell változtatnunk annak érdekében, hogy minden (ami érték) ugyanolyan maradjon.

A családot próbára teszi a túlterjeszkedő jóléti állam, de a kedvezőtlen folyamatokra tudatosan ráerősít a neomarxista társadalomrombolás is. Az LGBTQ-mozgalom, a *queer*-elmélet és a radikális feminizmus jelentős képviselői mind marxisták: Simone de Beauvoir, Judith Butler, Shulamith Firestone,

a liberalizmus
és a neomarxizmus
egymásra talált

9 Vö. a *Magyar politikai enciklopédia* (főszerk. Pásztor Péter, MCC–Tihanyi Alapítvány, Bp. 2019.) „Család” szócikkével.

10 John D. MUELLER: *A közgazdaságtan megváltása. A hiányzó elem újralfedezése*. ford. Csák János, MCC, Bp. 2015.

Keresztény távlat – Gábrriel arkangyal szobra a Hősök térén, 2020 (Goór Attila felvétele)

Silvia Federici, Evelyn Reed, Claudia Jones, Clara Fraser, Alekszandra Mihajlovna Kollontaj, Donna Haraway, Annamarie Jagose. E mozgalmak célja a világ teljes átformálása, a mai értelemben vett társadalom megsemmisítése. Erre mutat rá Daniel Greenfield publicista is.¹¹ Az Israel National News szerzője így érvel: az azonosneműek „házassága” a család intézményének lebontásáról szól. Nem önmagában tárgyalandó és értelmezendő szociális vívmány, hanem az egyik megállója annak az útnak, melynek minden egyes lépése megszüntet valamit a házasság lényegéből egészen addig, amíg semmi sem marad belőle.

¹¹ Daniel GREENFIELD: *A házasság lerombolása*. ford. SALLAI Gábor. <<https://heidlgorygy.com/2015/06/02/a-hazassag-lerombolasa/>>

Greenfield rámutat, hogy lehet kétféleképpen elpusztítani egy társadalmi intézményt. Vagy frontális támadást intézünk ellene, vagy a struktúráját vesszük célba: belülről reformáljuk, módosítjuk egészen addig, ameddig elveszíti a lényegét.

Az azonosneműek házasságának mind elterjedtebb létrehozása tehát első lépésben a házasság intézményének kilúgozásáról szól. A cél, hogy megfoszszuk értelmétől, hogy ne lehessen megkülönböztetni a társas kapcsolatok más formáitól. A hosszú távú cél azonban az emberi egyén tudatállapotának teljes átalakítása: ne kötődjék természetes közösségeihez, hanem egyedül, elárvultan szorongjon, kitéve a tökéletes manipulációnak.

A baloldal már kísérletezett a család frontális lerombolásával is (Kuba, Észak-Korea), ám ez nem bizonyult kellően hatékonynak. Sokkal olajozottabban lehet pusztítani, ha a lakosság önként működik együtt, és örömet leli abban, amit vele tesznek. A terror kevésbé hatékony, mint a kényeztetés (lásd Zamjatin, Huxley, Orwell és Bradbury disztópikus műveit). Az újabaloldaliak ezért más módszerrel dolgoznak: lépésről-lépésre szüntetik meg a család létezésének feltételeit. A cél tehát e totális negatív egyenlőség, melynek során nem felemelik azokat, akik elesettek, hanem elveszik mindenkitől azt, ami neki adatott. A végeredmény pontosan ugyanaz lesz, mint amit a kommunizmus alapító atyái célul tűztek ki. Ez a háború az emberi létezés teljes horizontját felöleli: a világ egyes pontjain fegyverrel vívják, másutt *soft power* eszközökkel. A háború természetesen kiterjed a tudomány világára is – az angolszász egyetemek már elesettek. E háború a szavak jelentésének meghatározásán keresztül is zajlik. Hiszen aki meghatározza a nyelvet, az meghatározza a gondolkodást is. Aki eldönti, hogy miről és hogyan kell beszélni, milyen problémákat és mi módon lehet felvetni, az az egész kultúrát képes uralni – vagyis megváltoztatni társadalmi létünk alapvető kereteit. A játék végső soron erre megy ki.

TRANSZHUMANIZMUS

Világtörténelmi szempontból a transzhumanizmus egyedülálló jelenség, mert első alkalommal nyílik lehetőség újrafogalmazni nem csak az ember fogalmát, de magát az embert, mint biológiai felépítményt is. A transzhumanizmusnak nincsen bevett definíciója, de időlegesen körülírható.

E folyamat lelkes híve, Ivácson András Áron *ANTHUMANIZMUS / TRANSZHUMANIZMUS / POSZTHUMANIZMUS* című esszéjében a következőképpen azonosítja a mozgalom elemeit: a legtágabb nemfogalom a poszthumanizmus, melynek öt irányzata van: 1) a transzhumanizmus; 2) a teoretikai antihumanizmus; 3) a kulturális poszthumanizmus; 4) a filozófiai poszthumanizmus; valamint 5) a poszthumán létállapot filozófiai. Maga a transzhumanizmus pedig további öt formában jelenik meg, melyek a következők: 1) az abolicionizmus, amely „kötelességének tekinti, hogy az egyre fejlődő technológia segítségével végleg és örökre megszüntesse az akaratlan fájdalmat minden öntudattal rendelkező lényben”; 2) az immortalizmus, amely a földi halhatatlanságot tűzi ki célul; 3) a posztgenderizmus, amely „az emberi fajon belüli *gender*-viszonyok akaratlagos eltörlését tűzte ki céljául a különböző fejlett biotechnológiák és segítő reprodukív technológiák kidolgozásával”; 4) a szingularitarizmus, amely a mesterséges intelligenciát élteti; valamint 5) a technogianizmus, amely egy leendő zöld technológiára bízna életünk leendő feltételeinek kialakítását.

A transzhumanizmus célja az ember újraalkotása: a technikai fejlemények beépítése az emberi szervezetbe, illetve magának a biológiai felépítésnek a megváltoztatása, s ezzel egyidőben teljes teremtett környezetünk újratervezése. Társadalom- és embermérnökség. Elsősorban tudományos–politikai program, de egyszersmind filozófiai irányzat is: metafizika, ontológia, antropológia, etika. Meghatározása azért körülményes, mert módszere a *csúszó hermeneutika*. Folyamatosan újraértelmezik nemcsak az emberi létezés, hanem az arról szóló beszédmódot is. Megkérdőjelezi a klasszikus filozófiai hagyományt, a nagy világvallások emberképét éppúgy, mint a modernitás bármely megelőző irányzatának antropológiáját. A filozófia szintjén az ember fogalmát dekonstruálják, a technológia segítségével pedig magát az embert mint olyat.

A transzhumanizmus elmélete és gyakorlata esetlegesen kapcsolódik egymáshoz: a posztmodern filozófia már jóval azelőtt megkezdte az emberről szóló értelmes beszéd szétzilálását (Althusser, Deleuze, Derrida, Foucault), hogy lehetőség lett volna a humán genom sikeres módosítására. Ez utóbbi kísérletek pedig minden bizonnyal zajlanának a posztmodern filozófia zavaros fejtegetései nélkül is. A transzhumanizmus filozófiája (melyet jobb híján még mindig csak posztmodernnek, esetleg „posztmodern utáinak” nevezhetünk) más szempontból veszélyes: egyfelől nyilván ideológiai támaszt nyújt az emberrel kísérletező technológiai óriásoknak, illetve az ő kutatásaikat egyengető politikusoknak. Legnagyobb bűne azonban a szellemi kútmérgezés: elveszik szavaink jelentését, és megfosztanak önvédelmi eszközeinktől. A transzhumanizmus fogalomkészlete persze jól láthatóan zavaros. Nem meglepő, hiszen nehéz olyan dolgoknak nevet adni, amelyek még nem léteznek, miközben ördögi szándékaikat leplezni kell. Ez utóbbira szolgál a tudományos zsargon használata, mint azt a (neo)marxisták esetében már megszokhattuk.

KONZERVATÍV PRAGMATIZMUS

Mindebből következik: a konzervatív politika feladata felismerni az életre leselkedő veszélyeket, és korszerű választ adni a kihívásokra. Küzdelemének nincsen kitüntetett módszere. Több regiszteren kell játszania, mert az ellenség is nehezen fogható meg. Szükség van megelőzésre, feltartóztatásra, valamint helyreállításra is.

A legkézenfekvőbb megelőzés a tiltás. Az Alaptörvény 3. cikkének 3) szakasza értelmében tilos az emberi fajnemesítést célzó gyakorlat, az emberi test és testrészek hasznoszerzési célú felhasználása, valamint az emberi egyedmásolás. Ehhez az alapelvhez ragaszkodnunk kell, és tartalmát a technika fejlődésének megfelelően pontosítani.

Feltartóztatás: szövetségeseket kell keresnünk a világban. Kifejezetten az életvédelem területén szorosabbra kell fűzni kapcsolatot azon országokkal, amelyek a leginkább életpártiak. Ilyen országok az USA, Málta, Grúzia, Örményország, Szerbia, Moldávia, Ukrajna, Oroszország, Lengyelország, Belarusz, Görögország. Az Egyesült Államokban kifejezetten életvédelmi ellenforradalom van kibontakozóban: Georgia, Alabama, Missouri gyakorlatilag az életmentő beavatkozások kivételével a magzatgyilkosságok minden formáját betiltotta, illetve jelentősen megnehezítette. De szigorították a magzatelhajtás feltételeit más államokban is, mint Arkansas, Kentucky, Ohio és Louisiana.

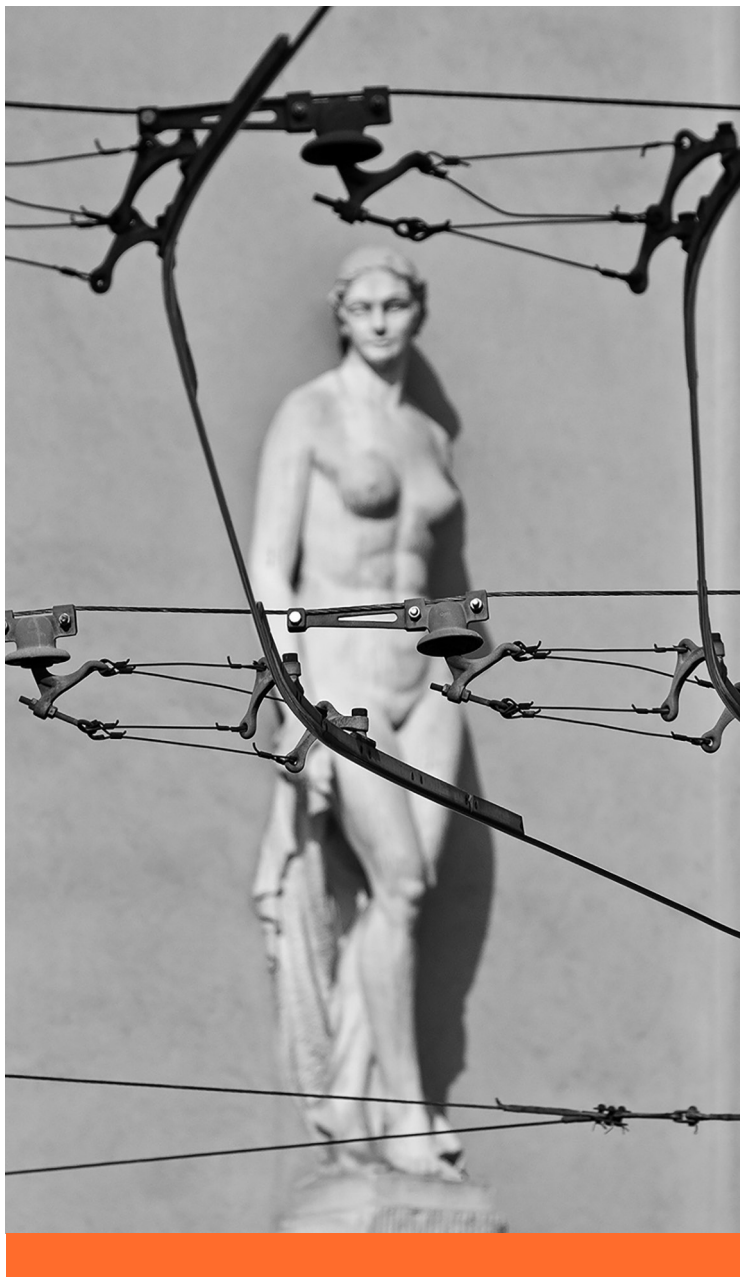
A legradikálisabb életvédő tagállam talán Alabama, ahol a tavaly elfogadott törvény értelmében a művi abortuszt végrehajtó orvost 99 évig terjedő börtönbüntetéssel sújthatják.¹² Az életvédelemnek mindenütt a helyi sajátosságokhoz kell illeszkednie. Olyan intézkedések nem vezethetők be, amelyek a fennálló hatalom azonnali bukásához vezetnek; következésképpen az abortuszra vonatkozó szigorítások, noha kívánatosak, de nem minden esetben feltétlenül célravezetőek (csökkenhet az ellenőrzött, illetve nőhet az illegális beavatkozások száma, valamint üzletszerűvé válnak a külföldön végrehajtott magzatelhajtások is). A további liberalizációnak azonban mindig elejét lehet venni, és el kell kerülni az olyan helyzeteket, amikor az életvédelmi kérdésekben a döntéshozatal alku tárgyává válik. Az abortusz és az eutanázia esetében olyan jelenségekkel van dolgunk, amelyek az emberiség történetének kezdetei óta velünk élnek. Lényegesen bonyolultabb a helyzet az olyan kérdésekben, mint a géntechnika vagy a génterápia. Itt ugyanis olyan bioetikai dilemmákkal nézünk szembe, amelyek az emberiség történetének korábbi szakaszaiban technológiai

12 Hasonlóképpen, a Missouriban megszavazott törvény értelmében a magzat első szívdobbanásától – a terhesség hatodik vagy nyolcadik hetétől – megtiltanak minden művi magzatelhajtást. A törvény csakis akkor engedélyezi majd a terhesség megszakítását, ha az anya élete veszélyben van. Az abortuszt végző orvosokat 15 évig terjedő szabadságvesztéssel sújthatják. Egy abortusszal kapcsolatos friss amerikai közvéleménykutatás alátámasztja a konzervatív fordulatot: <<https://www.cbsnews.com/news/supreme-court-opinion-poll-cbs-news/>>.

» életvédelmi
ellenforradalom van
kibontakozóban

okokból kifolyólag nem léteztek. Az ember eddig sosem volt képes arra, hogy az emberi személy szubsztanciáját megváltoztassa.¹³ Egyre több olyan problémával szembesülünk, amelyek megoldására nem rendelkezünk politikai tapasztalattal. A dilemma maga is ördögi: ha részt veszünk az emberi személy génállományának módosításában, akkor a Teremtés rendje ellen vétünk. Ha nem folytatunk ilyen irányú kutatásokat, akkor pedig minden valószínűség szerint behozhatatlan technológiai lemaradás lesz az osztályrészünk: ezt ellenünk fordítják, és megsemmisülhet a keresztény (gyökerű) civilizációnk. A helyzetet nehezíti, hogy a géntechnológiai kutatások jelentős része Nyugaton is magántulajdonban lévő laboratóriumokban zajlik, ezek ellenőrzése önmagában is problémás. A nyugati kultúrkörön kívül a befolyásolási képességünk pedig lényegesen gyengébb.

Helyreállító hadmozdulat keretén belül azonban háttérbe kell szorítani azon a tényezőket, amelyek veszélyt jelentenek a keresztény kultúra (és pláne az emberi faj) fennmaradására. A veszélyforrások jelen esetben kutatóintézetek, médiumok, véleményformálók és azok, akik mindezeket finanszírozzák. Ehhez stabil világnézetben alapuló, erőteljes irányítás szükséges mind a természet-, mind pedig a társadalomtudományok területén. Az oktatási rendszer működését is nyíltan keresztény etikai elvek alá kell rendelni, beleértve a felsőoktatást is, melyből a jövő politikai elitje kerül ki.

Test/kultúra –
Női aktszobor fővárosi
épülethomlokzaton, 2020
(Goór Attila felvétele)

MI A TEENDŐ?

Nem tévedhetünk nagyot, ha stratégiai céljainkat közvetlenül a történelmi felekezetek társadalmi tanításából vezetjük le. A stratégiából azonban konkrét cselekvésnek kell fakadnia: ez maga az életvédelmi politika, amely a jól előkészített építkezést végzi. A politika sosem jó és rossz küzdelme, de vannak történelmi pillanatok, amelyek során nyilvánvalóan a Halál erői állnak szemben az Élettel. Az életet esendő emberek képviselik, akik bűnösök, romlottak, képmutatóak, de mégsem a Halált szolgálják közvetlenül. Ilyen letisztult történelmi szembenállás volt a hidegháború idején az amerikai–szovjet bipoláris rendszer. Minden valószínűség szerint a politika természete hamarosan minőségileg átalakul, új pólusok jelennek majd meg. Talán majd akkor is jobboldalnak hívják azokat, akik a józan észt, a hagyományt képviselik – és a baloldalnak azt, amelyik a progressziót, a Teremtés rendjébe való beleavatkozást. Nietzschevel szólva: „Közeledik az idő, amikor a politika mást jelent majd.” ■

13 Vö. Francis FUKUYAMA: *Poszthumán jövődöngő. A biotechnológiai forradalom következményei.* ford. TOMORI Gábor, Európa, Bp. 2003.